

STRAF(PROCES)RECHT

HET RECHT OP EEN RAADSMAN BIJ HET POLITIEVERHOOR

Op de drempel van 2016 heeft de Hoge Raad een belangrijk arrest gewezen ten aanzien van het aanwezigheidsrecht van de raadsman bij het politieverhoor. Hoewel al enige tijd duidelijk is dat dit recht er zou komen, wordt in de praktijk tot op de dag van vandaag de raadsman doorgaans de toegang tot de verhooruimte ontzegd.

Het gesteggel over het aanwezigheidsrecht stamt al uit de jaren zeventig. De behoefte bij de verdediging om het verhoor te kunnen controleren is er in de loop der tijd bepaald niet minder omgegaan. Destijds werden als tegenargumenten aangevoerd dat het met aanwezigheidsrecht definitief onmogelijk zou worden de verdachte een verklaring te

ontfutselen, en dat de universitair geschoolde en verbaal sterke raadsman al te gemakkelijk een overwicht zou hebben over de verhorende verbalisanten. Het aanwezigheidsrecht vormde zo een gevaar voor de waarheidsvinding, ervan uitgaande dat een stevig verhoor altijd de waarheid oplevert. Hoewel we inmiddels weten dat controle op het verhoor de waarheid juist dient, worden deze tegenargumenten van toen nog altijd aangevoerd. Het arrest van de Hoge Raad van 22 december 2015 scherpt de termijn waarin de verplichtingen van de Richtlijn PbEU L294 dienen te zijn doorgevoerd aanzienlijk aan: 1 maart 2016 in plaats van 27 november 2016. De omslag van de Hoge Raad lijkt te zijn ingegeven door pragmatisme. Eerder had namelijk AG Spronken in haar conclusie bij NJ 2014, 268 al aangegeven dat op grond van de Richtlijn en het ERHM-arrest *Navone vs Monaco* de huidige praktijk niet langer onbestraft kon blijven, welke conclusie de Hoge Raad toen niet volgde omdat het opstellen van zo'n ingrijpende regeling het takenpakket te buiten gaat. Het nieuwe arrest laat zien dat de Hoge Raad min of meer eieren voor zijn geld kiest. Afwezigheid van de raadsman hoeft niet per definitie te leiden tot bewijsuitsluiting en het is niet nodig prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie omtrent de ontstane patstelling, maar omdat de Hoge Raad voorziet dat het gemor alleen maar toe zal nemen, zet hij de wetgever "ervan uitgaande dat die zijn voorbereiding heeft getroffen" onder druk.

Minister Van der Steur heeft op 15 januari gereageerd op het arrest: het streven is een wettelijke regeling vóór ommeekomst van de oorspronkelijke implementatietermijn en eerder is slechts haalbaar als beide Kamers "tegen deze bijzondere achtergrond medewerking verlenen".

Patrick van der Meij is strafrechtadvocaat en partner bij Cleerdin & Hamer Advocaten en research fellow bij het Instituut voor Strafrecht & Criminologie aan de Universiteit Leiden.

FINANCIËEL STRAFRECHT

EUROPA RULES

Handel met voorwetenschap en marktmanipulatie zijn thema's die de Europese Unie al jarenlang bezighouden. De bemoeienis met de wetgeving van de lidstaten op dit vlak is in de loop van de tijd steeds indringender geworden. Sinds kort schrijft de Europese wetgever de lidstaten hier niet alleen voor welke gedragingen zij strafbaar moeten stellen, maar ook op welk niveau de strafmaxima moeten liggen. Dat gaat ver. De traditionele opvatting dat het strafrecht van de lidstaten toch vooral een nationale aangelegenheid was en moest blijven, is op dit terrein verlaten.

Handel met voorwetenschap werd in Nederland in 1989 strafbaar gesteld. Het manipuleren van de koers van financiële instrumenten was al veel langer strafbaar. Beide delicten kenden vanouds een strafmaximum van twee jaar gevangenisstraf. Terwijl de reikwijdte van de delictomschrijvingen in de laatste tien jaar drastisch werd verruimd, bleven de strafmaxima steeds ongewijzigd. Totdat de Europese Unie onlangs bepaalde dat een maximum van twee jaar gevangenisstraf niet genoeg is. Vier jaar gevangenisstraf is het minimum, zo staat te lezen in de jongste EU-richtlijn inzake marktmisbruik van 2014.

Nederland heeft deze oekaze braaf uitgevoerd. Onze wetgever

heeft er zelfs nog een schepje bovenop gedaan. Het nieuwe strafmaximum is niet gesteld op vier, maar op zes jaar gevangenisstraf. Daarmee heeft het kabinet tot uitdrukking willen brengen dat het fraude krachtig wil aanpakken en de hier bedoelde vergrijpen ernstig vindt. Het staat genoteerd. Maar wat gaat het ons brengen?

Tot op heden heeft in ons land nog nooit iemand een gevangenisstraf hoeven ondergaan voor handel met voorwetenschap of marktmanipulatie. Men kan dus niet zeggen dat het oude strafmaximum ontoereikend was. Gevoegd bij de trend om zaken op dit terrein steeds vaker met bestuurlijke boetes af te doen, lijkt in de praktijk ook bepaald weinig behoefte te bestaan aan gevangenisstraf voor deze delicten.

Merkwaardig toch. Wellicht hebben we in Nederland eenvoudigweg nooit goed begrepen hoe ernstig dit soort gedragingen wel niet is. En misschien heeft het huidige kabinet nu als eerste het Europese licht gezien. Het is denkbaar. Maar voorlopig houd ik het erop dat we hier te maken hebben met een sterk staaltje symboolwetgeving.

Daan Doorenbos is hoogleraar ondernemingsstrafrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen en partner bij Stibbe.